

Werkgroep complexe scheidingen-
multidisciplinaire samenwerking (CSMS)

e-mail: csmsgroup11@gmail.com

twitter: @CSMSGroup,

<https://twitter.com/CSMSGroup>

Website: <http://csmsgroep.wordpress.com>

De theorie van Ouderverstoting leidt tot schending van kinderrechten in Nederland

CSMS, december 2019

Op 17 juni 2019 ondertekende 333 bezorgde, internationale familierechtelijke academici, deskundigen op het gebied van gezinsgeweld, onderzoeksinstituten voor gezinsgeweld, deskundigen op het gebied van kinderopvoeding en kindermishandeling, netwerken en verenigingen voor kinderrechten (een update van) een collectieve memo aan de World Health Organization (Neilson, e.a., 2019). In deze memo verzoekt de groep tot verwijdering van alle verwijzingen naar 'parental alienation' (in het Nederlands meestal 'ouderverstoting' of 'oudervervreemding' genoemd) en aanverwante concepten. Uitgelegd wordt dat de theorie over ouderverstoting vanuit wetenschappelijk oogpunt niet geloofwaardig is en vaak wordt gebruikt om de aandacht af te leiden van huiselijk geweld, misbruik en ander bewijs dat relevant is voor het belang van het kind. Twee weken later, 1 juli 2019, schrijft minister Dekker dat er in Nederland een expertteam wordt ingericht om concrete oplossingen voor het probleem van 'ouderverstoting' te laten uitwerken. We vinden het opmerkelijk dat er vrijwel tegelijkertijd internationaal wordt gewezen op het gebrek aan empirische ondersteuning en op de gevaren van het gebruik van een theorie en in Nederland de theorie juist voor waar wordt aangenomen en men onderzoekt hoe de theorie verder kan worden toegepast.

Om welke theorie gaat het?

Volgens de ouderverstoting theorie zouden sommige ouders na een scheiding door middel van een hatende houding richting de andere ouder het kind hersenspoelen. Het kind zou hierdoor onterecht de haat richting de andere ouder overnemen en extreem negatieve gevoelens uiten jegens deze ouder (Gardner, 1992; Groenhuijsen, 2014). Gardner vroeg in de jaren '80 aandacht voor deze theorie en introduceerde hem in het familierecht. Gardner is internationaal tevens bekend vanwege zijn uitspraken waarmee hij seksueel misbruik van kinderen goedpraatte (Blizard, & Shaw, 2019; CSMS, 2019; Dallam, 1998; Hoult, 2006, Meier, 2009). De theorie wordt verbonden aan gendervraagstukken, waarbij voorstanders aangeven dat ouderverstoting tot het ten onrechte afnemen van gezag en/of omgang van voornamelijk vaders kan leiden (Kruk, 2016) en tegenstanders zeggen dat de theorie kan leiden tot het niet beschermen tegen huiselijk geweld van voornamelijk moeders en hun kinderen (Šimonovic, e.a., 2019).

Wat zegt de empirie?

Uit onderzoek blijkt dat een negatieve houding van de ene ouder richting de andere onvoldoende voorwaarde vormt voor een kind om de andere ouder te verstoten, hij draagt hoogstens bij aan een negatievere reactie van het kind op de andere ouder wanneer het kind daar zelf ook redenen voor heeft (Dallam, & Silberg, 2016). Kinderen vinden negatieve uitlatingen van de ene ouder over de andere doorgaans vervelend en laten dit ook merken (Rowen, & Emery, 2014; Silverberg Koerner, Wallace, Jacobs Lehman, Lee, & Escalante, 2004). Kinderen wijzen bijna nooit een ouder af en als zij dat doen, dan is dat vaak slechts tijdelijk en om eigen redenen (Johnston, & Goldman, 2010; Katz, 2019). Als kinderen consequent een ouder afwijzen, dan komt dat meestal voort uit een proces gekenmerkt door teleurstellingen in die ouder, die ernstige problemen heeft laten zien zoals huiselijk geweld of verslavingsproblematiek (Johnston, & Goldman, 2010).

Waarom gebruiken mensen de theorie?

Sommigen stellen dat, ondanks gebrek aan empirie, ouderverstoting in de praktijk wel te zien is (Groenhuijsen, 2014; Raad voor de Kinderbescherming, 2018). Ouders die scheiden, kunnen een negatieve houding over de (ex)partner hebben (Rowen, & Emery, 2014). Dit gedrag kan verward worden met ouderverstoting, ondanks dat het kind geen van beide ouders afwijst (Mercer, 2019). Ouders en kinderen die een ouder vanwege huiselijk geweld terecht afwijzen, worden vaak niet geloofd (Neilson, e.a., 2019). Dit komt onder andere doordat huiselijk geweld moeilijk te bewijzen is, zo erg wordt gevonden dat mensen zich er geen voorstelling van kunnen/willen maken, kinderen er vaak niet over durven te praten en slachtoffers (door trauma) ander gedrag en emoties laten zien dan men verwacht (CSMS, 2019). Bij gebrek aan erkenning van huiselijk geweld, kan het negatieve gedrag van de ouder (en het kind) worden geduid als bewijs van ouderverstoting (Neilson, e.a., 2019). De theorie wordt bovendien verdedigd door een groep mensen die in documenten en artikelen de suggestie wekt dat er wetenschappelijk bewijs voor is, maar die geen wetenschappelijke onderzoeksresultaten bevatten, dan wel onderzoeken met onvoldoende validiteit (zie voor een nadere bespreking o.a.: Bruch, 2006; CSMS, 2019; Meier, 2009; Neilson, e.a. 2019). Deze groep heeft wellicht idealistische of financiële belangen bij erkenning van de theorie (CSMS, 2019; Neilson, e.a., 2019). Een (onterecht) vertrouwen in de theorie door mensen met autoriteit, zoals het LEBZ en familierechters, draagt mogelijk bij aan de overtuiging bij anderen (Nierop, & Van den Eshof, 2008; Van Leuven, 2001). Vooral vaders hebben succes wanneer ze de theorie gebruiken de in reactie op beschuldigingen van huiselijk geweld in zaken over gezag of omgang, zelfs wanneer bewijs van het huiselijk geweld aanwezig is (Meier, & Dickson, 2017; Neilson, e.a., 2019).

Waarom maken mensen zich zorgen om het gebruik van deze theorie?

Het gebruik van de theorie leidt ertoe dat terechte beschuldigingen en signalen van huiselijk geweld (ex-partner geweld, en/of kindermishandeling) door de betrokken jeugdbeschermers en familierechters kunnen worden gezien als ouderverstoting (Neilson, e.a., 2019). Kinderen worden gedwongen tot (onbegeleide) omgang met een gewelddadige en in sommige gevallen (als de beschermende ouder niet meewerkt) uiteindelijk zelfs volledig toegewezen aan een ouder die huiselijk geweld pleegt (een zogeheten 'paradoxale toewijzing') (CSMS, 2019; Neilson, e.a., 2019). Kinderen worden hiermee niet beschermt, wat een schending van hun mensenrechten is (Neilson, e.a., 2019). Het gebeurt dat deze kinderen weglopen, suicide pogingen ondernemen of door de betreffende gewelddadige ouder worden vermoord (Neilson, e.a., 2019). Onderzoekers worden

geconfronteerd met kinderen die vertellen over huiselijk geweld en de gevolgen van het niet beschermd worden (Neilson, e.a., 2019). Deze onderzoekers proberen door middel van publicaties hierover de beleidsmakers en professionals te informeren (zie bijvoorbeeld Herbert & Mackenzie, 2017; 2018). Sommige inmiddels volwassen kinderen streven naar verandering door hun verhaal te delen via social media opdat een nieuwe generatie het leed dat zij meemaakten, bespaart zal blijven (zie bijvoorbeeld <https://americanchildrenunderground.blogspot.com/>). De Raad van Europa publiceerde dit jaar een verklaring waarin zij stellen dat beschuldigingen van ouderverstoting door mishandelende vaders van moeders moeten worden beschouwd als een voortzetting van de macht en de controle door overheidsinstanties en -actoren, met inbegrip van degenen die beslissen over de zorg over hun kinderen (<https://rm.coe.int/final-statement-vaw-and-custody/168094d880>). We hopen dat Nederland de internationale initiatieven, die bedoeld zijn om het gebruik van de theorie tegen te gaan en slachtoffers te beschermen, zal volgen.

Auteursinformatie

De CSMS is een groep wetenschappers en hulpverleners, zonder vermelding van de individuele namen, die is opgericht om informatie te bieden over fouten die gemaakt worden richting slachtoffers van huiselijk geweld binnen een complexe scheidingscontext en inzicht te geven in de oorzaken waarom er fouten worden gemaakt en vooroordelen bestaan, opdat er motivatie zal ontstaan tot verandering.

Referenties

- Blizard, R. A., & Shaw, M. (2019). Lost-in-the-mall: False memory or false defense? *Journal of Child Custody*, 16(1), 1-22. <https://doi.org/10.1080/15379418.2019.1590285>
- Bruch, C. S. (2006). Sound research or wishful thinking in child custody cases-lessons from relocation law. *Family Law Quarterly*, 40, 281-314. <https://tinyurl.com/yyz3r5l6>
- CSMS, Werkgroep complexe scheidingen - multidisciplinaire samenwerking. (2019). Het houdt niet op, totdat je de slachtoffers beschermt. Complexe scheidingen en vermoedens/beschuldigingen van huiselijk geweld. <https://tinyurl.com/hethoudtnietop>
- Dallam, S. J. (1998). Dr. Richard Gardner: A review of his theories and opinions on atypical sexuality, pedophilia, and treatment issues. *Treating Abuse Today*, 8, 15-23. <https://tinyurl.com/mbjmzyp>
- Dallam, S., & Silberg, J. L. (2016). Recommended treatments for “parental alienation syndrome” (PAS) may cause children foreseeable and lasting psychological harm. *Journal of Child Custody*, 13(2-3), 134–143. <http://doi.org/10.1080/15379418.2016.1219974>
- Dekker, S. (2019). Uitvoeringsrapportage van het Programma Scheiden zonder Schade (SzS) aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal d.d. 1 juli 2019. <https://tinyurl.com/y4ksbw5l>
- Gardner, R. A. (1992). *The Parental Alienation Syndrome: A guide for mental health and legal professionals*. Cresskill, NJ: Creative Therapeutics. ISBN 0933812248
- Groenhuijsen, E. A. (2014). Theoretisch Fundament bij de Aanpak van Complexe Scheidingen. Jeugdzorg Nederland. <https://tinyurl.com/y5bv7wl6>
- Herbert, R., & Mackenzie, D. (2017). Seen and not Heard : Children in the New Zealand Family Court . Part One – Force. The Backbone Collective. <https://tinyurl.com/y25pqr5v>

Herbert, R., & Mackenzie, D. (2018). Seen and not Heard: Children in the New Zealand Family Court . Lawyer for Child. The Backbone Collective. <https://tinyurl.com/yyvs88pk>

Hoult, J. (2006). The evidentiary admissibility of parental alienation syndrome: Science, law, and policy. *Children's Legal Rights Journal*, 26, 1-61. <https://tinyurl.com/y6tzu4rv>

Johnston, J. R., & Goldman, J. R. (2010). Outcomes of family counseling interventions with children who resist visitation: An addendum to Friedlander and Walters (2010). *Family Court Review*, 48(1), 112-115. <http://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2009.01292.x>

Katz, E. (2019). Coercive Control, Domestic Violence, and a Five-Factor Framework: Five Factors That Influence Closeness, Distance, and Strain in Mother–Child Relationships. *Violence Against Women*. <https://doi.org/10.1177/1077801218824998>

Kruk, E. (2016). Divorced Fathers at Risk of Parental Alienation: Practice and Policy Guidelines for Enhancing Paternal Responsibility. *New Male Studies*, 5(1), 95-112. <https://tinyurl.com/y2hesu9l>

Meier, J. S. (2009). A historical perspective on parental alienation syndrome and parental alienation. *Journal of Child Custody*, 6(3-4), 232-257. <https://doi.org/10.1080/15379410903084681>

Meier, J. S., & Dickson, S. (2017). Mapping gender: shedding empirical light on family courts' treatment of cases involving abuse and alienation. *Law & Inequality; A Journal of Theory and Practice*, 35, 311-334. <https://tinyurl.com/y5tjprua>

Mercer, J. (2019). Are intensive parental alienation treatments effective and safe for children and adolescents? *Journal of Child Custody* 16, 67-113. <https://doi.org/10.1080/15379418.2018.1557578>

Neilson, L.C., Meier, J., Sheehy, E., Jackson, M., Halperin-Kaddari, R., Boyd, S. Jaffe, P., Lapierre, S. (2019). Collective Memo of Concern to: World Health Organization. <http://www.learningtoendabuse.ca/docs/WHO-June-2019.pdf>

Nierop, N. M., & Van den Elshof, P. (2008). Misbruik, misleiding en misverstanden: Onderzoeksverslag van de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken over de periode 2003-2007. Uitgave van de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken. <https://tinyurl.com/y3rd2qkm>

Raad voor de Kinderbescherming. (2018). Informatieblad proces ouderverstoting/oudervervreemding na scheiding. <https://tinyurl.com/y5rmxhjv>

Rowen, J., & Emery, R. (2014). Examining parental denigration behaviors of co-parents as reported by young adults and their association with parent–child closeness. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 3(3), 165–177. <https://doi.org/10.1037/cfp0000026>

Šimonovic, D., Gbedemah, H., Radačić, I., Acar, F., May Macaulay, M. , & Asuagbor, L. (2019). Intimate partner violence against women is an essential factor in the determination of child custody, say women's rights experts. *United Nations Special Rapporteur on Violence Against Women: Final Statement VAW and custody Platform of Mechanisms*. <https://tinyurl.com/y3t74bzh>

Silverberg Koerner, S., Wallace, S., Jacobs Lehman, S., Lee, S. A., & Escalante, K. A. (2004). Sensitive mother-to-adolescent disclosures after divorce: Is the experience of sons different from that of daughters? *Journal of Family Psychology*, 18(1), 46-57. <http://doi.org/10.1037/0893-3200.18.1.46>

Van Leuven, C.A.R.M. (2001). De relationele aanpak voorop bij incestaangiften na scheiding. *Echtscheiding bulletin*, 11/12, 153-157. <https://tinyurl.com/y3wq8c8w>